

Handlingsplan för kommunstyrelsens arbete med folkhälsa

Som bidrar till social hållbarhet

Dokumenttyp: Handlingsplan
Antaget av: Kommunstyrelsen
Status: 2017-10-11
Giltighetstid: 2017-2020

Diarienummer:	2017-526
Dokumentansvarig:	Mikael Borin
Adresserat till:	Kommunstyrelsen
Tidpunkt för aktualitetsprövning:	Februari 2018
Tidpunkt för senaste revidering:	
Primärt relaterade styrdokument:	Deklaration om folkhälsa i Östergötland, Regional strategi för ANDT 2016-2020 och Handlingsplan för trygghet, säkerhet och brottsförebyggande
Sökord:	Folkhälsa, ANDT, social hållbarhet

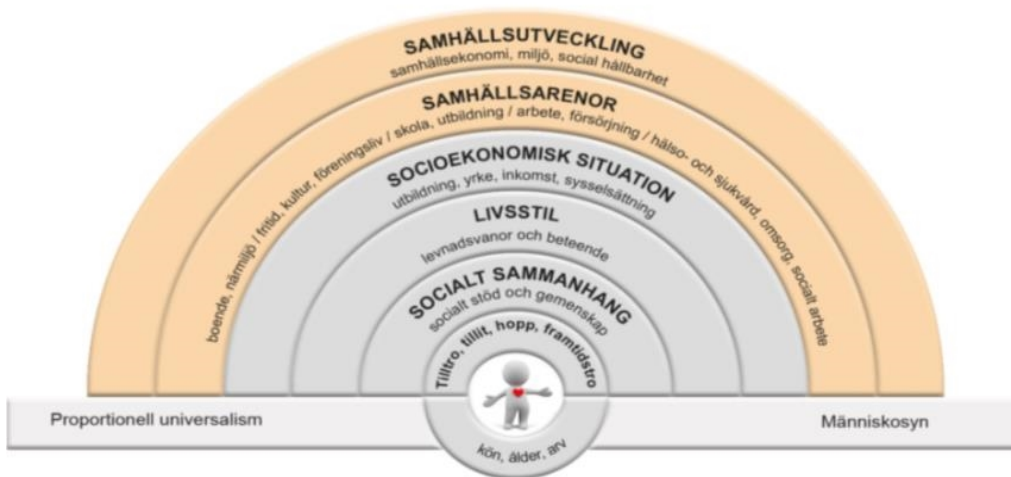
Innehåll

1	Bakgrund	4
2	Ökat genomslag för folkhälsofrågor i Linköping	5
2.1	Mål och syfte	5
2.2	Målgrupp för handlingsplanen	5
2.3	Ansvar och resurser för genomförande	6
2.3.1	Kommunstyrelsen	6
2.3.2	Kommunens tjänstemannaledning	6
2.3.3	Kommundirektörens resurser för genomförande	6
3	Uppföljning	6
4	Genomförande	7
4.1	Innehåll i handlingsplanen	7
5	Aktivitetsplan för Kommunstyrelsens arbete med folkhälsa	8
	BLOCK 1: Kommunstyrelsens uppdrag med styrning och uppföljning	8
	BLOCK 2: Kommunledningsförvaltningens uppdrag – uppbyggnad och överföring av kunskap	11
	BLOCK 3: Redovisning av ansvarsfördelning och uppföljning av pågående aktiviteter i enlighet med Regional ANDT-strategi 2016-2020.	13
7. Bilaga:	Beskrivning av åtgärder för det förebyggande ANDT-arbetet i Linköpings kommun i enlighet med regional ANDT-strategi 2016-2020	14

1 Bakgrund

Den 13 juni 2017 antog kommunfullmäktige *Deklaration om folkhälsa i Östergötland- Avsiktsförklaring mellan Östergötlands kommuner och Region Östergötland*.¹ Deklarationen utgör därmed kommunens policydokument för folkhälsa som bidrar till social hållbarhet. Deklarationen grundar sig på Östgöta-kommissionens slutrapport i vilken ett antal rekommendationer för vad som påverkar hälsan på olika nivåer och i olika samhällsarenor har identifierats.²

Modellen nedan visar de samhälleliga förutsättningarna (orange-färgade) som är avgörande för de individuella (grå-färgade) bestämningsfaktorerna för hälsa. Samhällsinsatser behöver fördelas i förhållande till behoven, inte nödvändigtvis lika för alla. Detta förhållningssätt brukar benämnas proportionell universalism.

”Östgötamodell för jämlik hälsa- ett samspel mellan individ, miljö och samhälle”.
Modellen har tagits fram av Jolanda van Vliet och Margareta Kristensson (inom ramen för Östgöta-kommissionens arbete) 2014, baserad på Hälsans bestämningsfaktorer av Dahlgren och Whitehead, 1991.

Utöver Östgöta-kommissionens rekommendationer grundar sig kommunens arbete med folkhälsa på lagstiftning, internationella konventioner och politiska mål såsom Agenda 2030 och nationella satsningar exempelvis *Nationell kommission för jämlik hälsa*. Eftersom folkhälsoarbete har många beröringspunkter med andra närliggande områden inom hållbarhetsarbetet behöver även närliggande lokala styrdokument beaktas. Exempel på sådana områden är jämställdhet, jämlikhet och trygghet, likväl som klimat, ekosystemtjänster och kemikaliepåverkan.

¹ Deklaration om folkhälsa i Östergötland – avsiktsförklaring mellan Östergötlands kommuner och Region Östergötland, 2017

² Östgöta-kommissionen för folkhälsa – slutrapport 2014

Kommunfullmäktiges övergripande mål ligger i hög grad i linje med Östgöta-kommissionens rekommendationer. Kommunfullmäktige har också antagit *Deklaration om folkhälsa i Östergötland* som kommunens policydokument för folkhälsoarbetet.

Kommunstyrelsen kan genom att förstärka ett strategiskt och systematiskt återkommande folkhälsoperspektiv bidra till måluppfyllelse och främja en god och jämlik hälsa som bidrar till social hållbarhet.

2 Ökat genomslag för folkhälsofrågor i Linköping

2.1 Mål och syfte

Det övergripande målet med Linköpings kommuns arbete med folkhälsa är att bidra till en god och jämlik hälsa hos befolkningen och en socialt hållbar samhällsutveckling. Arbete som påverkar folkhälsoutvecklingen bedrivs redan i hög grad och på olika sätt i kommunens förvaltningar. Kommunstyrelsen har ett strategiskt och samordnande ansvar.

Syftet med att ta fram en handlingsplan är att stärka det kommunövergripande arbetet, främja gemensamt lärande och ökat engagemang hos de kommunala förvaltningarna. Handlingsplanen är också ett led i att stärka Kommunstyrelsens uppsiktsplikt inom folkhälsoområdet.

Ett antal behov har identifierats för att få ett ökat genomslag på kortare och på längre sikt för folkhälsofrågor i den kommunala verksamheten. Aktiviteterna i handlingsplanen möter dessa behov. De definieras därför som delmål för arbetet:

- Alla förvaltningar har aktiviteter i internbudget/verksamhetsplaner 2017, 2018 och 2019 som är i linje med Östgöta-kommissionens rekommendationer för jämlik hälsa.
- Kunskapshöjande insatser om vad som kan leda till minskade skillnader i livsvillkor och hälsa ska vara genomförda.
- Medarbetardialoger ska vara genomförda mellan Kommunledningsförvaltningen och övriga förvaltningar om rekommendationer för jämlik hälsa.

2.2 Målgrupp för handlingsplanen

I arbetet med att uppnå delmålen pekas följande målgrupper ut:

- Kommunstyrelsen och Kommunledningsförvaltningen
- Kommunens övriga förvaltningar

2.3 Ansvar och resurser för genomförande

2.3.1 Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen har enligt sitt reglemente ansvar för att samordna folkhälsa och har därmed det övergripande ansvaret för att det övergripande målet i handlingsplanen uppnås.

2.3.2 Kommunens tjänstemannaledning

Kommundirektören har ansvar för styrning och ledning av kommunens tjänstemannaorganisation. Kommunledningsgruppen ansvarar för den övergripande samordningen och för strategisk ledning.

2.3.3 Kommundirektörens resurser för genomförande

Hållbarhetsgruppen inom kommunledningsförvaltningen har i uppgift att samordna och genomföra handlingsplanen. Förvaltningscheferna ansvarar i respektive förvaltning för att arbeta i enlighet med handlingsplanen och att frigöra personella resurser för medverkan i planens aktiviteter.

3 Uppföljning

Uppföljning av handlingsplanen genomförs årligen med fokus på **process** och **genomförande** (delrapporter). Uppföljning av **effekter** avseende hälsoutfall eller hälsans bestämningsfaktorer görs i ordinarie uppföljning av kommunfullmäktiges övergripande mål 2015-2018 i samband med årsbokslut. En slutrapport kring handlingsplanens resultat redovisas under våren 2020.

När det gäller uppföljning i förhållande till kommunfullmäktiges antagande av Deklaration om folkhälsa i Östergötland, avsiktsförklaring mellan Östergötlands kommuner och region Östergötland, har det regionala folkhälsopolitiska nätverket fått i uppdrag att följa upp huvudmännens arbete och återrapporterar till länets strategiska samråd.

4 Genomförande

4.1 Innehåll i handlingsplanen

Folkhälsoarbetet berör och genomförs redan idag i all ordinarie verksamhet. Många bra insatser genomförs. Det som saknas är ett systematiskt folkhälsooperspektiv i mål, måloppfyllelse och uppföljning/återkoppling. Arbetet och aktiviteterna har därför som utgångspunkt att bidra till att folkhälsofrågor tydligare integreras i ordinarie styrning och ledning enligt kommunfullmäktiges övergripande mål 2015-2018. Handlingsplanens aktiviteter är uppdelade i tre block.

1. Kommunstyrelsens uppdrag med styrning och uppföljning	2. Kommunledningsförvaltningens uppdrag – uppbyggnad och överföring av kunskap	3. Redovisning av ansvarsfördelning och uppföljning av pågående aktiviteter i enlighet med Regional ANDT-strategi 2016-2020
Aktiviteter som ökar Kommunstyrelsens möjligheter att följa och värdera i vilken mån kommunorganisationen främjar en god och jämlik hälsa.	Aktiviteter för att säkerställa gemensamt lärande och höja kunskapsläget i den kommunala organisationen.	Beskrivning av aktiviteter/åtgärder som utgör åtaganden för kommunen (och samverkanspartners) i enlighet med den regionala strategin.

Tabellen på de följande sidor beskriver närmare aktiviteterna och hur de ska genomföras.

5 Aktivitetsplan för Kommunstyrelsens arbete med folkhälsa

BLOCK 1: Kommunstyrelsens uppdrag med styrning och uppföljning

Här beskrivs aktiviteter som sammantaget ökar kommunstyrelsens möjligheter att följa och värdera i vilken mån kommunorganisationen främjar en god och jämlik hälsa hos invånarna i Linköpings kommun. Utgångspunkterna är *Deklaration om folkhälsa i Östergötland- Avsiktsförklaring mellan Östergötlands kommuner och Region Östergötland* som grundar sig på Östgöta-kommissionens slutrapport och dess rekommendationer.

Aktivitet	Metodbeskrivning	Tidsperiod	Ansvar	Samverkan	Uppföljning	Anknyter till Östgöta-kommissionen
1.1 Genomgång av folkhälsoperspektiv i planer och program.	<p>Gå igenom planer, program och andra styrdokument och undersöka i vilken mån innehållet som beskrivs i dokumenten är i linje med rekommendationer för jämlik hälsa.</p> <p>Finns behov av revidering av planer och program så föreslås detta.</p>	Löpande med fördjupning under augusti till oktober årligen.	Hållbarhetsgruppen	Avdelningen för administration och demokrati-stöd och Avdelningen för ekonomi.	<p>Delrapporter överlämnas till kommunstyrelsen Q4 2018 och Q4 2019.</p> <p>Slutrapport lämnas till kommunstyrelsen i april 2020.</p>	Ja. Den första övergripande rekommendationen är att ge jämlikhet i hälsa hög prioritet och integrera detta i alla politikerområden, bland annat i styrdokument och handlingsplaner.

Aktivitet	Metodbeskrivning	Tidsperiod	Ansvar	Samverkan	Uppföljning	Anknyter till Östgötakommissionen
1.2. Genomgång av folkhälsoperspektiv i nämndernas internbudget/ verksamhetsplaner.	Genom att gå igenom befintliga verksamhetsplaner undersöks vilka av de aktiviteter som beskrivs i dokumenten som är i linje med rekommendationer för jämlik hälsa. Finns behov av förtydliganden så föreslås detta för förvaltningschefen.	Oktober till december årligen.	Hållbarhetsgruppen	Kommunens förvaltningar	Delrapporter överlämnas till Kommunstyrelsen Q4 2018 och Q4 2019. Slutrapport lämnas till Kommunstyrelsen i april 2020.	Se rutan ovan samt koppling till alla specifika rekommendationer för samhällsarenorna.
1.3. Uppföljning av måluppfyllelse och insatser utifrån ett folkhälsoperspektiv.	Undersöka i vilken grad avgörande bestämningsfaktorer utifrån socioekonomi, kön, ålder, geografiska områden etc. finns med som indikatorer i uppföljningen av kommunfullmäktiges mål för perioden. Lämna rekommendation på fortsatt hantering.	Mars till juni årligen.	Hållbarhetsgruppen	Avdelningen för ekonomi inom KLF.	Se ovanstående ruta.	En övergripande rekommendation om att öka kunskap och medvetenhet om skillnader i hälsa genom en återkommande systematisk analys, uppföljning och utvärdering av beslut och insatser avseende effekter på bestämningsfaktorer för hälsa och skillnader i hälsa.

Aktivitet	Metodbeskrivning	Tidsperiod	Ansvar	Samverkan	Uppföljning	Anknyter till Östgötakommissionen
1.4 Värdera hur kommunen ska hantera nationella och regionala styrdokument inom folkhälsoområdet.	Ta del av och utreda relevans och på vilket sätt strategierna ska integreras i kommunens system för styrning och ledning. Lämna rekommendation på fortsatt hantering.	Löpande under 2017 till 2020 med särskild fördjupning augusti/september.	Hållbarhetsgruppen	Länsstyrelsen Region Östergötland	Delrapporter överlämnas till kommunstyrelsen Q4 2018 och Q4 2019. Slutrapport lämnas till kommunstyrelsen i april 2020.	Ja. Den första övergripande rekommendationen är att ge jämlikhet i hälsa hög prioritet och integrera detta i alla politikerområden, bland annat i styrdokument och handlingsplaner.

BLOCK 2: Kommunledningsförvaltningens uppdrag – uppbyggnad och överföring av kunskap						
Här beskrivs aktiviteter för att säkerställa gemensamt lärande och höja kunskapsläget i den kommunala organisationen, med utgångspunkt från rekommendationer för jämlik hälsa.						
Aktivitet	Metodbeskrivning	Tidsperiod	Ansvar	Samverkan	Uppföljning	Anknyter till Östgötakommissionen
2.1 Inleda medarbetardialog för ett gemensamt lärande.	<p>Utifrån genomförda aktiviteter i Block 1 genomföra dialoger med representanter för alla förvaltningar för att ta reda på vilka rekommendationer för jämlik hälsa kommunen.</p> <ul style="list-style-type: none"> – arbetar med inom alla samhällsområden – borde arbeta mer eller annorlunda med – inte arbetar med idag, med fokus på jämlikhet. 	Februari till maj årligen.	Hållbarhetsgruppen	Kommunens förvaltningar	<p>Delrapporter överlämnas till kommunstyrelsen Q4 2018 och Q4 2019.</p> <p>Slutrapport lämnas till kommunstyrelsen i april 2020.</p>	Ja. Den fjärde övergripande rekommendationen är att vidareutveckla kompetens inom olika samhälls-arenor om hur olika förhållnings- och arbetssätt kan påverka tilltro, tillit, framtidstro och jämlik hälsa.

Aktivitet	Metodbeskrivning Vad och hur	Tidsperiod	Ansvar	Samverkan	Uppföljning	Anknyter till Östgötakommissionen
2.2 Kunskapshöjande insatser.	<p>Omvärldsbevakning av kunskapsläget som handlar om vad som kan leda till minskade skillnader i livsvillkor och hälsa.</p> <p>Genomföra seminarier/workshops som stärker medvetenheten och ökar kunskapen.</p>	Löpande under perioden 2017-2020.	Hållbarhetsgruppen	Kommunen i samverkan med universitet, näringsliv och idéburen sektor.	<p>Delrapporter överlämnas till kommunstyrelsen Q4 2018 och Q4 2019.</p> <p>Slutrapport lämnas till kommunstyrelsen i april 2020.</p>	En övergripande rekommendation är att skapa möten mellan forskning, politik och praktik för erfarenhetsutbyte, lärande och utveckling.

BLOCK 3: Redovisning av ansvarsfördelning och uppföljning av pågående aktiviteter i enlighet med Regional ANDT-strategi 2016-2020.

Beskrivning av åtgärder som enligt den regionala strategin utgör åtaganden för kommunen och samverkansparter återfinns i bilaga 1.

Aktivitet	Metodbeskrivning Vad och hur	Tidsperiod	Ansvar	Samverkan	Uppföljning	Anknyter till Östgötakommissionen
3.1 Till det regionala ANDT-rådet rapportera måluppfyllelse i Linköpings kommun i förhållande till den regionala ANDT-strategin.	Utifrån åtgärderna som beskrivs i Bilaga 1 kommer en rapport sammanställas med beskrivning av hur åtgärderna har genomförts, vilka resurser som har krävts, vem som har ansvar och vilken samverkan som krävs.	Januari till april årligen.	Hållbarhetsgruppen	Regionala ANDT-nätverk och kommunens förvaltningar.	Delrapporter överlämnas till kommunstyrelsen Q4 2018 och Q4 2019. Slutrapport lämnas till kommunstyrelsen i april 2020. Resultat lämnas årligen till länsstyrelsen och till det regionala ANDT-rådet.	

7. Bilaga: Beskrivning av åtgärder för det förebyggande ANDT-arbetet i Linköpings kommun i enlighet med regional ANDT-strategi 2016-2020

Regeringen redogör i skrivelsen En samlad strategi för alkohol-, narkotika, dopnings- och tobakspolitiken 2016-2020 (Skr.2015/16:86) för den fortsatt samlade strategin för ANDT-politiken. Den nya strategin framhåller ett folkhälso-, jämlikhets- och jämställdhetsperspektiv.

Det regionala ANDT-rådet i Östergötlands län har tagit fram en regional strategi för ANDT-arbetet som ska gälla under samma period och som bygger på den nationella motsvarigheten.

Ett starkt regionalt ANDT-nätverk som samordnas av länsstyrelsen är viktigt för kommunens förebyggande ANDT-arbete. En viktig förebyggande insats är tillsyn av försäljning av folköl, tobak och läkemedel som säljs i dagligvaruhandeln och givetvis tillsyn av serveringsställen. Inom det trygghets- och brottsförebyggande området är också ANDT ett viktigt område och beskrivs i Handlingsplan för trygghet, säkerhet och brottsförebyggande åtgärder – i samverkan mellan Linköpings kommun och Polismyndigheten 2017-2018 och det med Polismyndigheten gemensamma medborgarlöfte som utfärdats till alla Skäggetorpsbor 2017.

De sex målen i både den nationella och regionala ANDT-strategin är:

1. Tillgång till alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak ska minska.
2. Antalet barn och unga som börjar använda narkotika, dopningsmedel och tobak eller debuterar tidigt med alkohol ska successivt minska.
3. Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska successivt minska.
4. Kvinnor och män samt flickor och pojkar med missbruk eller beroende ska utifrån sina förutsättningar och behov ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet.
5. Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som dör och skadas på grund av sitt eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska minska.
6. En folkhälsobaserad syn på ANDT inom Europeiska unionen (EU) och internationellt.

Åtgärder	Genomförande	Resurser	Ansvar	Samverkan	Regional Uppföljning
1. En effektiv och samordnad alkohol- och tobakstillsyn på försäljningsställen samt tillsyn av rökfria skolmiljöer.			Socialförvaltningen Alkoholhandläggare Miljökontoret	Länsstyrelsen Polismyndigheten	Länsrapporten
2. Utbildning till serveringsställen för studenter enligt konceptet Ansvarsfull alkoholservice.			Kommunens alkoholhandläggare och polisen i Linköping utför regelbundet och gemensamt dialogträffar med alla krögare där man går igenom statistiken samt tillsynsprotokoll.	Studentkårerna Alkoholhandläggare Kårservice Elevhälsan	Länsrapporten
3. Dialogträffar med krögare i Linköping.			Alkoholhandläggare Polismyndigheten		
4. Kommunala och regionala utbildningsinsatser, bland annat för att öka vaksamhet mot och kunskap om droger hos föräldrar och skolpersonal.			Länsstyrelsen Hållbarhetsgruppen Berörda verksamheter, t ex MiniMaria	Samverkan inom regionalt ANDT-nätverk	Länsrapporten

Åtgärder	Genomförande	Resurser	Ansvar	Samverkan	Regional Uppföljning
5. Nolltolerans mot langning och berusningsdrickande vid skolavslutningar och skolstart.			Utbildnings-förvaltningen Hållbarhetsgruppen Säkerhetsenheten Kultur och fritid Utbildningsförvaltningen	Polismyndigheten Nattvandrargrupper Fältgruppen Skolkuratorer Föräldrar Fritidsgårdspersonal Civilsamhälle	Rapportering till Trygghets- och demokratiutskottet och berörda nämnder
6. Åtgärder som följer av kommunens ställningstagande att ställa sig bakom Tobacco endgame – Rökfritt Sverige 2025.			Kommunstyrelsen Kommunledningsförvaltningen Berörda nämnder och förvaltningar		
7. Rökavvänjning erbjuds inom elevhälsan, ungdomsmottagningen mm.			Utbildningsförvaltningen Leanlink Region Östergötland		Länsrapporten
8. Linköpings kommun utgör pilotkommun i Region Östergötlands satsning på Tobaksfri Duo.			Region Östergötland Hållbarhetsgruppen		Projektet utvärderas av Region Östergötland

Åtgärder	Genomförande	Resurser	Ansvar	Samverkan	Regional Uppföljning
9. Förebyggande insatser exempelvis utbildning för att motverka missbruk hos och langning till särskilt utsatta grupper, såsom ensamkommande barn och ungdomar (EKB).				Samverkan inom regionalt ANDT-nätverk.	Länsrapporten
10. Delta i den regelbundet återkommande regionala narkotikakartläggningen och uppföljning av den regionala ANDT-strategin.			Kommunstyrelsen Berörda nämnder och förvaltningar	Länsstyrelsen Region Östergötland Polismyndigheten Samverkan inom regionalt ANDT-nätverk.	Årlig rapport sammanställs av Länsstyrelsen
11. Lokalt och regionalt nätverk, 100 % ren hårdträning			Hållbarhetsgruppen Länsstyrelsen Polismyndigheten	PRODIS/STAD ÖIF Lokalt och regionalt nätverk med deltagande träningsanläggningar.	Länsrapporten

Åtgärder	Genomförande	Resurser	Ansvar	Samverkan	Regional Uppföljning
12. Mätningar av narkotikahalten i avloppsvatten.			Länsstyrelsen Tekniska verken AB Vatten och avfall, Norrköpings kommun Hållbarhetsgruppen	Samverkan inom regionalt ANDT- nätverk.	Årlig rapport sammanställs av Länsstyrelsen. Seminarium i slutet av året.